

**CURTEA SUPREMĂ
DE JUSTIȚIE**

ÎNCHEIERE

cu privire la inadmisibilitatea recursului declarat de Cristian Bizian,
Maxim Bizian și Maria Bizian,

în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de
Instituția Publică Cadastrul Bunurilor Imobile, succesor în drepturile I.P.
„Agenția Servicii Publice”, împotriva lui Cristian Bizian, Maxim Bizian și
Mariei Bizian, intervenienți accesorii Consiliul municipal Chișinău și
Primăria municipiului Chișinău cu privire la rectificarea Registrului
bunurilor imobile prin radierea înscrierii greșite a construcțiilor,

împotriva deciziei din 25 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău,

(Dosarul nr. 2ra-254/24

NR. PIGD 2-22068022-01-2ra-14032024)

Recursul declarat după 01 septembrie 2023.
Invocarea declarativă a prevederilor art. 432 alin. (1) lit. e) din Codul de
procedură civilă nu constituie la caz temei de admisibilitate a recursului.

Judecătoria Chișinău, sediul Centru, jud. A. Sandu,
Curtea de Apel Chișinău, jud. A. Braga, V. Mihaila, A. Panov,

21 mai 2025

Textul corespunde originalului

Examinând în lipsa participanților la proces recursul depus de Cristian Bizian, Maxim Bizian și Maria Bizian,

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:
Stela Procopciuc, *Președinte*,
Oxana Parfeni,
Gheorghe Stratulat, *judecători*,

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La 16 mai 2022, I.P. „Agenția Servicii Publice” a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Ilie Bizian și Mariei Bizian, intervenienți accesorii Primăria municipiului Chișinău, Consiliul municipal Chișinău, solicitând rectificarea Registrului bunurilor imobile prin radierea înregistrării greșite a construcțiilor cu numere cadastrale xxxxx și xxxxx, amplasate în mun. Chișinău, str. xxxxx, nr. xxxxx și a dreptului de proprietate al lui Ilie Bizian și Mariei Bizian asupra acestora.

2. În motivarea acțiunii, reclamantul a invocat că, la 28 iulie 2021, registratorul SCT Chișinău, Igor Tuceac, a primit cererea nr. 0100/21/114547 înaintată de Ilie Bizian și Maria Bizian pentru înregistrarea primară selectivă a dreptului de proprietate asupra casei de locuit cu nr. cadastral xxxxx, amplasată în mun. Chișinău, pe str. xxxxx, nr. xxxxx. În baza cererii înaintate, în temeiul actului de recepție finală din 16 septembrie 2017, registratorul nominalizat a înregistrat în Registrul bunurilor imobile casele de locuit individuale cu numere cadastrale xxxxx și xxxxx și dreptul de proprietate al lui Ilie Bizian și Mariei Bizian.

3. Totodată, a menționat că potrivit informației din Registrul bunurilor imobile, terenul cu număr cadastral xxxxx, pe care este amplasată casa de locuit, este înregistrat cu drept de proprietate după administrația publică locală Chișinău în temeiul deciziei nr. 17/13-1 din 30 decembrie 2004 a Consiliului municipal Chișinău.

4. Reclamantul a afirmat că înregistrarea enunțată supra a fost efectuată contrar prevederilor legale, întrucât registratorul nu a ținut cont de faptul că dreptul de proprietate asupra bunului imobil construit se înregistrează doar concomitent cu dreptul de proprietate sau suprafață asupra terenului. Pârâții nu au prezentat documente ce ar confirma dreptul lor de proprietate sau suprafață asupra terenului menționat, nefiind întrunite condițiile pentru înregistrarea bunului imobil construit în sensul prevederilor art. 40⁴ din Legea cadastrului bunurilor imobile, precum și art. 89 din Instrucțiunea cu privire la înregistrarea bunurilor imobile și a drepturilor asupra lor, aprobată prin ordinul ARFC nr. 112/2005. Or, doar în cazul în care cel ce a construit clădirea este proprietar al terenului, are un drept de folosință cu permisiunea de construire sau deține un drept de suprafață asupra terenului, poate fi înregistrat ca proprietar al clădirii. La fel, s-a referit la art.439 alin.(1) lit. a.)

din Codul civil, art.11 alin. (2) pct.1¹) din Legea cadastrului bunurilor imobile.

5. Prin cererea datată cu 28 noiembrie 2022, reclamantul a concretizat obiectul acțiunii, solicitând rectificarea Registrului bunurilor imobile prin radierea înregistrării greșite a construcțiilor cu numere cadastrale xxxxx și xxxxx, amplasate în mun. Chișinău, str. xxxxx, nr. xxxxx și a dreptului de proprietate al Mariei Bizian, Maxim Bizian și Cristian Bizian asupra acestora.

6. Tot, cererea din 28 noiembrie 2022, reclamantul a solicitat înlocuirea pârâtului Ilie Bizian cu succesorii în drepturi Maria Bizian, Maxim Bizian și Cristian Bizian.

POZIȚIA PRIMEI INSTANȚE

7. Prin hotărârea din 30 martie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, s-a admis cererea de chemare în judecată depusă de I.P. „Agenția Servicii Publice” și s-a rectificat Registrul bunurilor imobile prin radierea înregistrării greșite a construcțiilor cu numere cadastrale xxxxx, xxxxx, amplasate în mun. Chișinău, str. xxxxx, nr. xxxxx și a dreptului de proprietate al Mariei Bizian, Maxim Bizian și Cristian Bizian asupra acestora. S-a încasat în mod solidar de la Maria Bizian, Maxim Bizian și Cristian Bizian în folosul I.P. „Agenția Servicii Publice” cheltuielile de judecată privind plata taxei de stat de 100 de lei.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE APEL

8. La 27 aprilie 2023, Maria Bizian, Maxim Bizian și Cristian Bizian au depus cerere de apel împotriva hotărârii din 30 martie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, solicitând admiterea apelului, casarea hotărârii prime instanțe, emiterea unei noi hotărâri de respingere a cererii de chemare în judecată.

POZIȚIA INSTANȚEI DE APEL

9. Prin decizia din 25 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău s-a respins din lipsă de temei apelul declarat de Maria Bizian, Maxim Bizian și Cristian Bizian și s-a menținut hotărârea din 30 martie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru.

10. Pentru a decide astfel, instanța de apel s-a referit la prevederile art. 12 alin. (8), lit. b), art. 40⁴ alin. (1) și alin. (1²) din Legea cadastrului bunurilor imobile, nr. 1543 din 25 februarie 1998, pct. 89 din Instrucțiunea cu privire la înregistrarea bunurilor imobile și a drepturilor asupra lor nr. 112/2005, art. 11 alin. (2) pct. 1¹) din Legea cadastrului bunurilor imobile nr. 1543 din 25 februarie 1998, art. 438 alin. (1), alin. (2), art. 439, alin. (1), lit. a) din Codul civil. În acest sens, instanța de apel a apreciat ca întemeiată concluzia primei instanțe cu privire la admiterea pretențiilor înaintate de către I.P. „Agenția Servicii Publice” și, respectiv, radierea înregistrării greșite a construcțiilor

cu numerele cadastrale xxxxx și xxxxx, amplasate în mun. Chișinău, pe str. xxxxx, nr. xxxxx, și a dreptului de proprietate al Mariei Bizian, Maxim Bizian și Cristian Bizian asupra acestora, deoarece după cum reiese din circumstanțele cauzei, dreptul de proprietate asupra construcțiilor cu numere cadastrale xxxxx și xxxxx după Maria Bizian și Ilie Bizian a fost înregistrat fără ca aceștia să dețină acte ce ar confirma dreptul de proprietate sau suprafață asupra terenului pe care este amplasată construcția.

11. Instanța de apel a considerat neîntemeiate argumentele apelanților cu referire la faptul că dacă decizia registratorului prin care s-a dispus înregistrarea dreptului de proprietate în registrul bunurilor imobile nu a fost contestată/anulată, prima instanță eronat a constatat nevalabilitatea înregistrării, deoarece deși în prezenta speță este scoasă în evidență eroarea registratorului, scopul acțiunii nu este anularea dreptului de proprietate a apelanților asupra construcției lor, dar aducerea în concordanță a procedurilor necesare pentru înregistrarea corectă a acestui drept. În principiu, înregistrarea eronată a unei construcții pe terenul care aparține altei persoane fără acordul acesteia, creează premise pentru încălcarea dreptului de proprietate, la caz al Autorității Publice Locale.

12. De asemenea, instanța de apel a apreciat ca fiind eronate argumentele apelanților cu privire la prevederile art. 139 alin. (3) din Codul administrativ și că actul administrativ a rămas valabil, nefiind retras/revocat sau anulat, deoarece, radierea printr-o hotărâre judecătorească a înregistrării construcțiilor din speță și a dreptului de proprietate al Mariei Bizian, Maxim Bizian și Cristian Bizian asupra acestora, are efect nemijlocit asupra efectelor pe care decizia de înregistrare le avea în coraport cu apelanții.

13. Instanța de apel a considerat eronată concluzia apelanților cu referire la faptul că în sensul art. 438 alin. (4) din Codul civil, acțiunea în rectificare este o acțiune accesorie, care este pasibilă de a fi admisă doar dacă există o hotărâre judecătorească pronunțată într-o „acțiune de fond”, iar în lipsa unei astfel de hotărâri judecătorești, este imposibilă admiterea unei acțiuni de rectificare. Or, din sensul art. 438 alin. (3) și (4) din Codul civil, instanța de apel a desprins cert că rectificarea înregistrării poate să rezulte atât dintr-o recunoaștere făcută de titularul înregistrării, al înregistrării provizorii sau al notării a cărei rectificare se solicită, prin declarație dată în forma cerută de lege, cât și dintr-o hotărâre judecătorească irevocabilă, într-o acțiune care poate avea ca efect rectificarea înregistrării, ceea ce se desprinde și la caz.

14. Prin urmare la înaintarea acțiunilor în rectificare de către I.P. „Agenția Servicii Publice”, nu este obligatorie existența unei acțiuni principale care să condiționeze admiterea unei acțiuni în rectificare, or, în conținutul cererii de chemare în judecată, Agenția a invocat și argumentat că dreptul de proprietate asupra construcțiilor a fost înregistrat contrar normelor de drept și prin urmare, a solicitat rectificarea Registrului bunurilor imobile.

15. Suplimentar, instanța a considerat declarative argumentele apelanților cu referire la faptul că din interpretarea art. 14 alin. (1) din Codul civil, la întemeierea pretenției sale, nicio persoană nu poate invoca fapta ilicită sau de rea-credință pe care tot ea a săvârșit-o sau la care a participat, deoarece în prezenta speță nu s-a invocat o faptă ilicită sau de rea-credință, ci doar a fost expusă împrejurarea comiterii unei erori de către registrator, în condițiile în care apelanții au omis să prezinte toate actele necesare înregistrării dreptului de proprietate asupra construcțiilor.

16. În altă ordine de idei, deși apelanții au invocat mai multe abateri de la procedura rectificării în Registrul bunurilor imobile a dreptului lor, admise prin depunerea prezentei acțiuni, instanța de apel a reținut că în cadrul ședinței de apel, Cristian Bizian a specificat că în prezent se întreprind acțiuni în vederea obținerii dreptului de folosință sau de suprafață asupra terenului pe care este amplasată construcția în speță. Respectiv, instanța de apel a conchis că în eventuala obținere a dreptului respectiv, apelanții nu sunt lipsiți de posibilitatea de a înainta repetat registratorului de stat cererea de înregistrare a dreptului de proprietate, cu prezentarea întregului set de acte.

17. Instanța de apel a menționat că în conformitate cu art. 372 alin. (1) din Cod, părțile și alți participanți la proces au dreptul să prezinte noi probe dacă au fost în imposibilitatea să o facă la examinarea pricinii în primă instanță. Nu în ultimul rând, fiind o trăsătură esențială a apelului, efectul devolutiv constă în provocarea unei noi judecăți de fond, atât cu privire la problemele de fapt, cât și cu privire la cele de drept, în limitele stabilite prin cererea de apel, astfel circumstanțele și probele care nu au putut fi prezentate în prima instanță, dar au o importanță majoră în soluționarea litigiului urmează să fie prezentate în instanța de apel. În acest sens, din argumentele apelanților nu se desprinde o încălcare esențială de către prima instanță a unor prevederi legale în raport cu drepturile sale legale, or, apelul declarat nu conține probe sau argumente noi în urma cărora s-ar constata temeinicia cerințelor și ca consecință netemeinicia hotărârii primei instanțe în raport cu împrejurările cauzei, circumstanțele de fapt și normele de drept, fiind elucidate de prima instanță și le-a fost dată apreciere corectă.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE RECURS

18. La 27 februarie 2024, Cristian Bizian, Maria Bizian și Maxim Bizian, au depus cerere de recurs împotriva deciziei din 25 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea recursului, casarea integrală a hotărârii primei instanțe și a deciziei instanței de apel, pronunțarea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii civile.

19. În susținerea recursului s-a invocat prin prisma art. 432 alin (1) lit. e) din Codul de procedură civilă că hotărârea sau decizia sunt acte de dispoziție arbitrară, motivând că admiterea acțiunii a fost condiționată de constatarea ilegalității deciziei registratorului privind înregistrarea dreptului de proprietate asupra construcțiilor, ceea ce nu poate fi făcut de instanțele de

drept comun atât timp cât decizia registratorului, după natura sa, este un act administrativ. Atât în prima instanță, cât și instanța de apel s-a explicat că, acțiunea intentată nu poate fi admisă atât timp cât decizia registratorului nu a fost desființată. Or, conform art. 139 alin. (3) din Codul administrativ, un act administrativ individual rămâne valabil atâta timp cât nu este retras, revocat sau anulat într-un alt mod ori nu s-a consumat prin expirarea timpului sau într-un alt mod. În același timp, potrivit art. 139 alin. (4) din Codul administrativ actele administrative individuale se respectă de către autoritatea publică emitentă, alte autorități publice, destinatarii acestora și persoanelor terțe. Astfel, atât timp cât decizia registratorului nu a fost desființată, aceasta este obligatorie inclusiv pentru intimat și se bucură de prezumția legalității. Mai mult, au făcut trimitere inclusiv și la normele Codului civil care indică asupra necesității contestării deciziei registratorului în astfel de litigii, norme care însă nu au fost luate în considerare de instanțele ierarhic inferioare. Din interpretarea prevederilor art. 439 alin. (6) din Codul civil, în opinia recurenților, în cazul rectificării pe temeiul prevăzut de art. 439 alin. (1) lit. a) din Codul civil, contestarea deciziei registratorului este obligatorie, iar o astfel de acțiune poate fi admisă doar dacă decizia respectivă a registratorului a fost desființată. În aceeași ordine de idei, atât timp cât decizia registratorului este în vigoare, înregistrarea nu poate fi apreciată ca nevalabilă în sensul art. 439 alin. (1) lit. a) din Codul civil.

20. În temeiul art. 119 alin. (2) din Codul administrativ, deci chiar dacă decizia registratorului privind admiterea cererii petiționarului și operarea înregistrării în Registrul bunurilor imobile nu este emisă în formă scrisă, aceasta oricum rămâne a fi un act administrativ, prin urmare, desființarea lui se admite doar în ordinea prevăzută de Codul administrativ. La caz, pe de o parte, instanțele de drept comun constată ilegalitatea deciziei registratorului cu toate că acesta produce efecte juridice chiar și în prezent, iar pe de altă parte, dreptul de proprietate urmează a fi radiat, în pofida faptului că există un titlu de proprietate și o decizie a registratorului valabile. O astfel de situație anormală s-a creat ca urmare a pronunțării hotărârilor de către instanțele ierarhic inferioare, acesta fiind și motivul pentru care le consideră arbitrare.

21. Suplimentar, au mai menționat că reieșind din art. 438 alin. (1) din Codul civil, instituția rectificării se utilizează atunci când o înregistrare nu corespunde cu situația juridică reală, iar potrivit art. 438 alin. (3) din Codul civil situația juridică reală trebuie să rezulte dintr-o recunoaștere făcută de titularul înregistrării, al înregistrării provizorii sau al notării a cărei rectificare se solicită, prin declarație dată în forma cerută de lege, ori dintr-o hotărâre judecătorească irevocabilă pronunțată împotriva acestuia, prin care s-a admis acțiunea de fond. Aspecte problematice prin prisma normelor respective au fost atinse în ambele instanțe judecătorești, acțiunea în rectificare nu poate fi admisă, deoarece nu există nici un act și nici o hotărâre judecătorească irevocabilă pronunțată într-o acțiune de fond din care să rezulte că situația

reală este diferită de ceea ce este înscris în Registrul bunurilor imobile. Cu referire la aceste argumente, instanța de apel le-a indicat ca fiind eronate. Constatarea instanței de apel la fel accentuează caracterul arbitrar al deciziei, deoarece în lipsa unei recunoașteri din partea titularului înregistrării sau al unei declarații în acest sens, rectificarea poate fi admisă exclusiv în cazul existenței unei hotărâri judecătorești irevocabile pe o acțiune principală, ceea ce la caz nu se atestă. De fapt, ambele instanțe judecătorești au constatat că, în sensul art. 438 alin. (1) din Codul civil, necorespunderea înregistrării cu situația juridică reală este determinată de emiterea de către registrator a unei decizii contrar prevederilor Legii cu privire la cadastrul bunurilor imobile și a Instrucțiunii nr. 112/2005 cu privire la înregistrarea bunurilor imobile și a drepturilor asupra lor - constatare care contravine art. 438 alin. (3) din Codul civil și care depășește competența instanțelor de drept comun. Nu există premise factice și temeiuri pentru a constata că înregistrarea din Registrul bunurilor imobile nu corespunde cu situația juridică reală, iar concluzia la care au ajuns instanțele judecătorești ierarhic inferioare este arbitrară. Recurenții rezumând argumentele, au considerat că hotărârea primei instanțe și decizia instanței de apel sunt arbitrare, deoarece nu erau în drept în calitatea lor de instanțe de drept comun să verifice legalitatea deciziei registratorului prin care a fost înregistrat dreptul de proprietate, în situația în care nici nu a fost sesizată în acest sens. În același timp, ilegalitatea deciziei registratorului poate fi constatată doar odată cu desființarea acestuia, or, fiind un act administrativ, decizia registratorului se bucură de prezumția legalității și produce efectele juridice avute în vedere. Anume din aceste considerente, art. 439 alin. (6) din Codul civil și are în vedere că, în cazul temeiului prevăzut de art. 439 alin. (1) lit. a) din Codul civil, este obligatorie contestarea deciziei registratorului. Este cert că, fără desființarea deciziei registratorului nu poate fi admisă o acțiune în rectificare întemeiată pe art. 439 alin. (1) lit. a) din Codul civil.

22. La 21 iunie 2024, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa intimatului și intervenienților accesorii copiile recursului declarat și încheierii de numire spre examinare a admisibilității acestuia, creând astfel participanților la proces condiții egale de a cunoaște modul de derulare a procedurii în recurs, cât și le-a acordat, întru asigurarea respectării principiilor contradictorialității și disponibilității în drepturi, posibilitatea de depunere a referinței, fapt ce se confirmă prin scrisoarea de însoțire, extrasul din poșta electronică, anexate la materialele dosarului (f.d.192-195).

23. Prin referința depusă la 13 martie 2024, Instituția Publică Cadastrul Bunurilor Imobile, succesorul în drepturile I.P. „Agenția Servicii Publice”, a exprimat poziția că hotărârea primei instanțe și decizia instanței de apel sunt legale și întemeiate.

24. Alte referințe nu au parvenit.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

25. Prin Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) au fost operate modificări în Codul de procedură civilă, care au intrat în vigoare la 01 septembrie 2023. În conformitate cu prevederile art. XI alin. (3) din Legea nr. 246 din 31 iulie 2023, recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului. Din sensul normei de drept enunțate rezultă că legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale, cu excepția temeiurilor în baza cărora se vor examina recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi.

26. Recursul declarat de Cristian Bizian, Maxim Bizian și Maria Bizian, va fi examinat prin prisma temeiurilor stipulate în redacția art. 432 din Codul de procedură civilă, în vigoare de la 01 septembrie 2023.

27. Art. 434 din Codul de procedură civilă:

„(1) Recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

(2) Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.”

28. Art. 440 din Codul de procedură civilă

„(1) În cazul în care se constată existența unuia dintre temeiurile prevăzute la art.433, completul din 3 judecători, printr-o încheiere irevocabilă adoptată în lipsa părților, declară recursul inadmisibil.

(2) Încheierea privind inadmisibilitatea recursului, care conține sumar faptele cauzei, motivele și temeiul inadmisibilității, se publică pe pagina web oficială a Curții Supreme de Justiție și se expediază părților.”

29. Art. 432 din Codul de procedură civilă:

„(1) Recursul este admis dacă: e) hotărârea sau decizia este arbitrară ori se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor;

(2) Temeiurile menționate la alin.(1) lit.d)–f) pot fi invocate în recurs doar dacă au fost invocate în apel sau dacă încălcarea a avut loc în instanța de apel.”

30. Art. 433 din Codul de procedură civilă:

„(1) Cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care:a) recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art.432 alin.(1).”

MOTIVAREA INSTANȚEI

31. Cu referire la termenul de depunere a recursului, instanța de recurs menționează că dispozitivul deciziei instanței de apel a fost pronunțat la 25 octombrie 2023. Copia deciziei integrale a instanței de apel a fost expediată către participanții la proces la 29 decembrie 2023, prin intermediul poștei electronice (f.d.171-172). Astfel, recursul depus la 27 februarie 2024, este în termen.

32. Temeiurile de declarare a recursului sunt prevăzute la art. 432 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă.

33. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție notează că procedura admisibilității constă în verificarea faptului dacă motivele invocate în recurs se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 din Codul de procedură civilă (în redacția Legii nr. 246 din 31 iulie 2023, în vigoare de la 01 septembrie 2023).

34. Din analiza recursului declarat de Cristian Bizian, Maxim Bizian și Maria Bizian, rezultă că drept temei de declararea a recursului au fost invocate prevederile art. 432 alin. (1) lit. e) din Codul de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursului.

35. Instanța de recurs menționează că în sensul prevederilor art.432 alin.(1) lit.e) din Codul de procedură civilă, noțiunea de hotărâre arbitrară ori de apreciere vădit nerezonabilă a probelor urmează a fi stabilită în coraportul dintre mai multe principii.

36. Pentru a elucida înțelesul textului „hotărâre arbitrară” din art.432 alin.(1) lit.e) din Codul de procedură civilă, Curtea Supremă de Justiție ține cont, inclusiv de sensul atribuit acestei noțiuni de Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Astfel, de exemplu, în cauza *Bochan v. Ucraina* (nr. 2), 5 februarie 2015, § 62, Curtea Europeană a notat că o decizie judecătorească este arbitrară dacă, în esență, nu are nicio bază juridică în dreptul intern și nu stabilește nicio legătură între faptele litigiului, legea aplicabilă și rezultatul procedurii. Curtea Europeană consideră că o asemenea decizie reprezintă o „denegare a dreptății”. De asemenea, în cauza *Balliktaş Bingöllü v. Turcia*, 22 iunie 2021, § 75, Curtea Europeană a notat că se poate considera că printr-o decizie judecătorească a fost comisă o „eroare vădită” dacă instanța a comis o eroare de drept sau de fapt pe care nicio instanță rezonabilă nu ar comite-o vreodată și că aceasta este aptă să perturbe caracterul echitabil al procedurii.

37. Totodată, potrivit art.71 alin.(4) din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative, la interpretarea actului normativ se ține cont de nota de fundamentare, care a însoțit proiectul actului normativ respectiv și de alte documente care permit identificarea voinței autorității publice care a adoptat, a aprobat sau a emis actul normativ.

38. Nota informativă la Legea nr.246 din 31 iulie 2023 menționează următoarele: „...Utilizarea noțiunii de „hotărâre arbitrară” derivă din practica CtEDO, fiind utilizată pentru a defini situația în care judecătorii nu aduc nici o motivare pentru deciziile/hotărârile luate, sau când acestea sunt bazate pe greșeli evidente de fapt sau de drept comise de judecători. În esență, la categoria hotărârilor arbitrare ar putea fi atribuite și cele pronunțate cu bună știință contrar legii (în contextul art. 307 Cod penal). ...”. Iar în nota de subsol la textul menționat în paragraful precedent, nota informativă aduce mai multe exemple din jurisprudența CtEDO în care hotărârile au fost

considerate arbitrare sau bazate pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor. Nota de subsol menționează următoarele în ceea ce privește cauzele civile: „Exemple de procedură civilă: Respingerea fără o motivare clară a unui recurs într-o cauză civilă și menținerea unei decizii care era în mod clar contrară circumstanțelor cauzei, chiar dacă recurentul indica expres asupra acestei contradicții (Dulaurans v. France, 2000, § 38); Refuzul judecătorilor, fără vreun motiv, de a anula ordinul de eliberare din funcție, care era bazat pe un raport de evaluare a performanțelor anulat anterior de aceiași judecători (Tel v. Turkey, 2017); Anularea de către instanța de recurs a deciziei instanței de fond (prin care au fost acordate compensații prevăzute de legislația muncii) fără a explica în vreun fel acest lucru și fără a face referire la lege, care prevedea aceste compensații (Anđelković v. Serbia, 2013; Lazarević v. Bosnia and Herzegovina, 2020).

39. Din nota informativă menționată rezultă că sintagma „hotărârea arbitrară” urmează a fi definită prin prisma jurisprudenței CtEDO. În jurisprudența sa, CtEDO deseori folosește împreună sintagmele „hotărârea arbitrară” și hotărâre „bazată pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor”, fără a face o distincție clară între ele. Nota informativă menționează totuși că „la categoria hotărârilor arbitrare ar putea fi atribuite și cele pronunțate cu bună știință contrar legii (în contextul art. 307 Cod penal)”. Rezultă că în cazul hotărârii arbitrare, carența principală vizează încălcarea unei norme legale imperative, adică a unei prevederi normative care nu oferă nicio discreție judecătorului. Lipsa discreției poate rezulta din claritatea textului prevederii normative, fie din practica uniformă și clară de aplicare a normei. Această carență nu se poate datora unei simple greșeli, ci trebuie comisă cu bună știință sau ca urmare a unei erori inexplicabile. Suntem în prezența unor asemenea situații atunci când instanța de judecată adoptă o hotărâre ce contravine unei norme imperative invocate participanții la proces sau de instanța judecătorească ierarhic superioară, fără a explica convingător de ce nu aplică acea normă.

40. Sub acest aspect urmează a fi reținute și constatările Curții Constituționale din Hotărârea nr.2 din 16 ianuarie 2025 (pct.149-150), potrivit căreia pentru a elucida înțelesul textelor contestate (inter alia „hotărâre arbitrară”), destinatarii pot avea în vedere, inclusiv, sensul atribuit acestei noțiuni de Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Astfel, de exemplu, în cauza Bochan v. Ucraina (nr. 2), 5 februarie 2015, § 62, Curtea Europeană a notat că o decizie judecătorească este arbitrară dacă, în esență, nu are nicio bază juridică în dreptul intern și nu stabilește nicio legătură între faptele litigiului, legea aplicabilă și rezultatul procedurii. Curtea Europeană consideră că o asemenea decizie reprezintă o „denegare a dreptății”. De asemenea, în cauza Balliktaş Bingöllü v. Turcia, 22 iunie 2021, § 75, Curtea Europeană a notat că se poate considera că printr-o decizie judecătorească a fost comisă o „eroare vădită” dacă instanța a comis o eroare de drept sau de

fapt pe care nicio instanță rezonabilă nu ar comite-o vreodată și că aceasta este aptă să perturbe caracterul echitabil al procedurii.

41. Din textul recursului nu constată în mod univoc vreun argument care ar justifica constatarea că decizia contestată ar fi fost emisă contrar normelor imperative aplicabile speței, precum și nici instanța de recurs nu a stabilit din textul acesteia raportat la circumstanțele cauzei.

42. Subsidiar, sintagma „bazată pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor” se referă la aprecierea probatoriului. Pentru admiterea unui recurs în baza acestei sintagme este necesară întrunirea cumulativă a următoarelor condiții: a) hotărârea să se bazeze pe o apreciere eronată a probelor; b) aprecierea să fie vădit nerezonabilă; c) hotărârea contestată se bazează în mod determinant pe această apreciere.

43. Prin urmare, nu orice eroare în aprecierea probelor poate duce la admiterea recursului în temeiul art.432 alin.(1) lit.e) din Codul de procedură civilă, adică să fie evidentă pentru un profesionist și să nu poată fi explicată rațional. De asemenea, această eroare trebuie să fie determinantă pentru soluția din hotărârea contestată. Îi revine recurentului obligația să convingă instanța de recurs că aceste elemente sunt întrunite.

44. Subsecvent, argumentele invocate în cererea de recurs nu se încadrează în limitele stabilite de norma în vigoare la data declarării recursului, respectiv nu constituie temei de casare a hotărârii contestate.

45. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că argumentele invocate în cererea de recurs nu se încadrează în limitele stabilite de norma indicată, respectiv nu constituie temei de casare a hotărârii contestate, or, motivele invocate în cererea de recurs sunt similare celor invocate în cadrul judecării anterioare a cauzei, asupra cărora instanța de apel s-a pronunțat corespunzător cu respectarea prevederilor legale.

46. Dezacordul recurenților cu decizia instanței de apel, relatarea repetată a situației (redată în cererea de apel), nu constituie temei de casare a deciziei contestate, or, recursul exercitat conform Secțiunii a II-a are un caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia în fapt.

47. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție remarcă că potrivit regulilor din Secțiunea a II-a din Capitolul XXXVIII din Codul de procedură civilă, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele ierarhic inferioare. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs.

48. În contextul prevederilor art. 432 alin.(2) din Codul de procedură civilă, în cazul invocării inclusiv în recurs de către recurent a temeiului conținut la art. 432 alin.(1) lit.e) din Codul de procedură civilă, instanța de

recurs verifică și sub aspectul dat, în special dacă a fost invocat în apel sau pretinsa încălcare a avut loc în instanța de apel, ceea ce la caz nu s-a stabilit.

49. La acest aspect, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în jurisprudența sa constantă, statuează că, dreptul de acces la instanță nu este absolut. Există limitări implicit admise (cauza Golder împotriva Regatului Unit, p. 38, cauza Stanev împotriva Bulgariei (MC), p. 230). Acesta este în special cazul condițiilor de admisibilitate a unui recurs, întrucât prin însăși natura sa necesită o reglementare din partea statului, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere (cauza Luordo împotriva Italiei, p. 85). Condițiile de admisibilitate ale unui recurs pot fi mai stricte decât pentru un apel (cauza Levages Prestations Services împotriva Franței, p. 45). Procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac și procedurile care implică doar chestiuni de drept și nu chestiuni de fapt, pot fi conforme cu cerințele articolului 6§1 (cauza Helters c. Suediei, 09 octombrie 1991).

50. Din considerentele redate, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție concluzionează că recursul declarat de Cristian Bizian, Maxim Bizian și Maria Bizian, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 din Codul de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursului și drept urmare prin prisma art. 433 alin. (1) lit. a), urmează a fi considerat inadmisibil.

51. Din aceste motive, în conformitate cu art. 431 alin. (1) și (2), art. 433 alin. (1) lit. a), 440 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă,

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Consideră inadmisibil recursul depus de Cristian Bizian, Maxim Bizian și Maria Bizian împotriva deciziei din 25 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău.

Încheierea este irevocabilă.

Președinte

Stela Procopciuc

Judecători

Oxana Parfeni

Gheorghe Stratulat